

KİVDF

Layihənin istiqaməti:
"Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli
adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği"

Əsgəri igidlik və məharəti həmişə, bütün tarixi boyu Azərbaycan xalqının yol yoldaşı olmuşdur. Qoçaq və mərd qəhrəmanlarımızın solmaz obrazları, dastan və nağıllarda tayfadan-tayfaya, nəsildən-nəslə ötürülərək dövrümüzə gəlib çatmışdır. Öz ulu babalarının döyüş şöhrətini şərəflə davam etdirən Azərbaycan oğulları Böyük Vətən Müharibəsi cəbhələrində də qəhrəmanlıq nümunələri göstərmişlər.

İsrafil Məhərrəm oğlu Məmmədov Azərbaycan xalqının belə şanlı oğullarından biridir. O, 1919-cu il avqustun 16-da Şamxor (Şəmkir) rayonunun Qapanlı kəndində anadan olmuşdur. Kirovabad (Gəncə) şəhərində böyüyüb boya-başa çatmış, orada sənaye texnikumunu bitirmişdir. 1939-cu ildə könüllü olaraq Sovet ordusu sıralarına gedən vətənpərvər gənc artıq 1941-ci ilin qızgın vuruşmalarında qəhrəmanlıq xariqələri göstərirdi. İsrafil Məmmədovun hünərinə SSRİ-nin bütün xalqları heyran qalmışdı. Təsədüfi deyildir ki, ele müharibənin birinci ili SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin 1941-ci il 11 dekabr tarixli fərmanı ilə ona Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adı verilmişdir. İsrafil Məmmədov bu ada layiq görülmüş ilk azərbaycanlı döyüşçüdür.

Dekabrın 3-də, şaxtılı gecədə iki batalyon alman faşisti gözənilmədən Novqorod şəhəri yaxınlığındakı Pustinka kəndini mühasirəyə almışdı. Səhər açılar-açılmaz onlar top, minaatan və pulemyotlardan şiddətli atəş açaraq, hücum keçdilər. Düşmənlər heç bir müqavimətə rast gəlmədən irəliləyirdi. Cavab atəşi eşidilməyindən faşistlər asanlıqla kəndi alaçaqlarını zənn edirdilər. Bu zaman Pustinka kəndində baş serjant İ.Məmmədovun 20 döyüşçüdən ibarət taqımı yerləşirdi. Düşmənlər tərəfindən mühasirəyə alındığından taqım yalnız radio qurğusu vasitəsilə əlaqə saxlaya bilər, qərgahdan göstərişlər alırdı. İ.Məmmədov radio qurğusunu göz bəbəyi kimi qoruyurdu. Qərgahdan düşmənlər qüvvələrini taqətdən salmaq, onların irəliləməsinə mane olmaq tapşırığı verilmişdi.

Düşmənlər top atəşləri ara vermirdi, mərmilər partlayır, güllələr dolu kimi yağır, get-gedə daha yaxına düşürdü. İ.Məmmədov hər dəfə "Atəş!" komandası vermək, mənfur düşməni məhv etmək istəyirdi. Lakin dişlərini bir-birinə bərk sıxıb susur və sonra "Davam gətirəcəyik, qardaşlar! Böyük Nizami demişdir ki, əqrəbi öldürmək şərəfli iş, ona həyat bəxş etmək cinayətdir"-deyərək döyüşçü dostlarını ruhlandırır.

İ.Məmmədov faşistləri aralarında 30-40 metrlik məsafə qalana kimi buraxaraq, "Atəş" komandası verdi və öz "PPD" avtomat silahını işə saldı. Onun döyüşçüləri də avtomat silahlardan atəş açdılar. Serrast güllələrlə tez bir zamanda faşistlərin iki rotası biçildi.

Almanlar qumbaralar ataraq radio qurğusunu məhv etməyə çalışırdılar. Beş nəfər düşmənlər əsgəri radio qurğusuna yaxınlaşdı. Onların beşini də İ.Məmmədov özü məhv edə bildi. Radio qurğusu salamat qaldı, döyüşün sonuna kimi əlaqəni təmin etdi.

Bərabər olmayan döyüş on saat davam etdi. Avtomat silahların patronları qurtarırdı.

Vətən ona oğul dedi

di. Döyüşçülərin əksəriyyəti öldürülmüş və yaralanmışdı. İ.Məmmədov yaralı döyüşçülərin qalxdıqlarını, yığıla-yığıla düşməni süngüdən keçirdiklərini görürdü. O, patronları qurtarmış avtomat silahı bir yana qoyub, tüfəng götürdü. Yaralı döyüşçülər və radistlər tüfəngləri doldurub ona verir və o, arasıkəsilmədən atəş açırdı. Onun hər gülləsi ilə bir faşist yığılırdı. Kəndi müdafiə etmək üçün cəmi 8 əsgər qalmışdı. Bunların içərisində yaralılar da vardı. Lakin onların hər biri cəsur döyüşçü idi. Faşistlər isə irəliləməyə can atırdılar. İ.Məmmədov "Faşist həşəratını məhv etmək üçün irəli!"-deyə səslənərək, süngü hücumuna keçdi. Sanki o, səkkiz nəfərlik deyil, böyük bir batalyonla hücum edirdi.

Baş serjant İ.Məmmədov öz vəzifəsini şərəflə yerinə yetirdi. Pustinka kəndi kömək gələndək düşməne təslim olmadı. Döyüşdə İ.Məmmədov şəxsən özü 70 düşmənlərini və 3 zabiti məhv etdi. Azərbaycan oğlunun misilsiz qəhrəmanlığı xəbəri bütün ölkəyə yayıldı. Dekabrın 11-də ona Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adı verildi. İ.Məmmədov döyüş meydanında eşitdi.

Dekabrın 15-də SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin tapşırığı ilə Şimal-Qərb cəbhəsinin komandanı general-leytenant Pavel Aleksandroviç Kuroçkin cəbhədə təntənəli şərəitdə İ.Məmmədova Lenin ordeni və "Qızıl ulduz" medalını verdi, avtomat silah hədiyyə etdi. İ.Məmmədov yüksək mükafatı alarkən qısa, lakin düşməne qarşı kinlə dolu nitqində demişdi: "Mənim 22 yaşım var, ancaq hal-hazırda həyatımın əsl mənasını faşist köpəklərini daha çox məhv etməkdə görürəm. Nə qədər ki, sağam, mən bu şüurla faşizmə qarşı vuruşacağam. Vətənim mənə qüvvətli və zəhmli silah vermişdir. And içirəm ki, faşistlərin mənimlə üz-üzə gəlməsi onlara çox baha oturacaqdır".

Pustinka kəndinin müdafiəsində İ.Məmmədovla birlikdə milliyətçə rus, ukraynalı, belarus, kalmık, tatar, gürcü döyüşçülər də vuruşurdular. "Krasnaya zvezda" qəzeti özünün 19 dekabr 1941-ci il tarixli sayında dərc olunmuş "Sovet pəhləvanı" adlı baş məqaləsində yazırdı: "Döyüşdə xalqlar dostluğunun nə demək olduğunu soruşduqda, biz deyə bilərik: Sovet İtti-

üçün bütün qüvvəmi sərf edəcəyəm" "İzvestiya", "Bakinski raboçi", "Kommunist" qəzetlərində İ.Məmmədovun qəhrəmanlığı geniş işıqlandırılırdı, ona həsr edilmiş radio verilişləri hazırlanırdı. "Cəbhə məktubları" mövzusunda verilmiş İ.Məmmədovun qardaşı Hidayət və bacısı Süca-yətə məktubu oxunmuşdu:

"Əziz doğmalarım!

Bizim döyüş şüarımız belədir: bir düşmənin azlığı qələbəyə yaxınlaşmaq deməkdir. İndi mənim əsas vəzifəm alman işğalçıları amansızcasına məhv etmək, onlara bir an belə aman verməkdir. Bizim bütün döyüşçülərimizi bir fikir birləşdirir: işğalçıları, insanlıqdan uzaq olan bu canlıları doğma torpağımızdan mümkün qədər tez qovmaq. Düşməni bizim dinc əhalini qırır, şəhərlərimizi, kəndlərimizi, mədəniyyətimizi tar-mar edir. Lakin düşməne mənim və bütün döyüşçülərimizin sərrast atəşi ilə divan tutulacaqdır. Qələbə bizimlə olacaq! Düşməne ölüm! Cəbhəçi kimi əlinizi sıxıram.

Qardaşınız İsrafil".

1942-ci ildə üzərində İ.Məmmədovun döyüşçü geyimində şəkli olan, şəklin altında Azərbaycan və rus dillərində "Əzizlərim! Mən Azərbaycan xalqının oğlu İsrafil Məmmədov kimi vuruşacağam" sözləri yazılmış rəngli poçt vərəqləri buraxılmışdı. "Vətən uğrunda", "Vo Slavu Rodini" adlı Qırmızı ordu qəzetlərində "Sovet İttifaqı Qəhrəmanı İsrafil Məmmədov kimi olaq!" rubrikası altında yazılar və qəhrəmanın faşistləri məhv etməyə və cəbhəyə köməyə çağırışları dərc olunurdu.

İ.Məmmədov hesab edirdi ki, "həqiqətən də döyüşçü öz silahına məharətlə yiyələnmiş olduqda, pulemyotu, avtomat silahı və tüfəngi mükəmməl bilib, bu bilikdən döyüşdə etibarlı istifadə etdikdə ona heç bir düşmənlər üstün gələ bilməz. Lakin silaha əla yiyələnmək, əlbəttə, işin ancaq yarısıdır. Döyüşçülər öz əsəblərinə də eyni dərəcədə məharətlə yiyələnmiş olmalıdırlar. Möhkəmlik, soyuqqanlılıq öz qüvvəsinə inam və düşməni dəf etmək üçün özünü toplaya bilmək bacarığı həmişə qələbəni təmin edər".

Azərbaycanın mədən, zavod, fabrikləri, kolxoz və sovxozlarında "Biz İ.Məmmədovun cəbhədə vuruşduğu kimi işləməliyik" - deyərək yeni-yeni nailiyyətlər əldə edilirdi. Kolxozçular adından İ.Məmmədova göndərilmiş bir məktubda deyilirdi: "Bakinski raboçi", "Kommunist" və "Pravda" qəzetlərində sən qəhrəmanlığın haqqında oxuduqdan sonra belə oğul böyümüş güneşli Azərbaycan üçün qürur duyduq. Bəs biz Vətənimizin təhlükəsizliyi üçün nə etmişik? Alçaq Hitler köpəklərini darmadağın etmək işinə necə kömək edirik? 1941-ci ildə biz-kolxozçular yüz tonlarla seçmə misir pambığı toplayıb, dövlət planını 150 faiz yerinə yetirdik. Dövlətə taxıl, sūd və ət məhsullarının tədarükünü uğurla başa çatdırdıq. Bundan əlavə, öz şəxsi təşəbbüsümüzlə döyüşçülərə məxsus sahələrdəki ən yaxşı taxılı biçib, müdafiə fonduna verdik. Əziz İsrafil! Sənin igidliyin bizi yeni şərəfli işlərə ruhlandırır. 1942-ci ildə pambıq planını 200 faiz ödəməyi öhdəməzə götürürük. Sənə söz veririk ki, cəbhə və arxanın sıx əməkdaşlığı ilə kolxozumuz həmişə irəli gedəcək. Qırmızı ordu heç vaxt, heç nədən korluq çəkməyəcək. Gənclərimiz və kişilə-

rimiz Vətənin ilk çağırışı ilə kotməni silahla əvəz etməyə hazırdırlar. Bizdə hamı hərbi işi öyrənir, hamı bilir ki, bu, düşməni darmadağın etmək üçün lazımdır".

1942-ci ilin yanvarında İsrafil Məmmədovun şərəfinə "Məmmədovçular" hərəkatı yaranmışdı. Təşəbbüscüsü Leytenant Şmidt adına maşınqayırma zavodunun kollektivi olan bu hərəkat qısa müddətdə respublikanın sənaye müəssisələrinə, kolxoz və sovxozlarına yayıldı. Hərəkata qoşulanlar arxa cəbhədə fədakarcasına çalışıb, daxili ehtiyatlardan geniş istifadə edərək, ən çətin cəbhə sifarişlərini planda göstəriləndiyindən xeyli artıq yerinə yetirən əmək qəhrəmanları idilər.

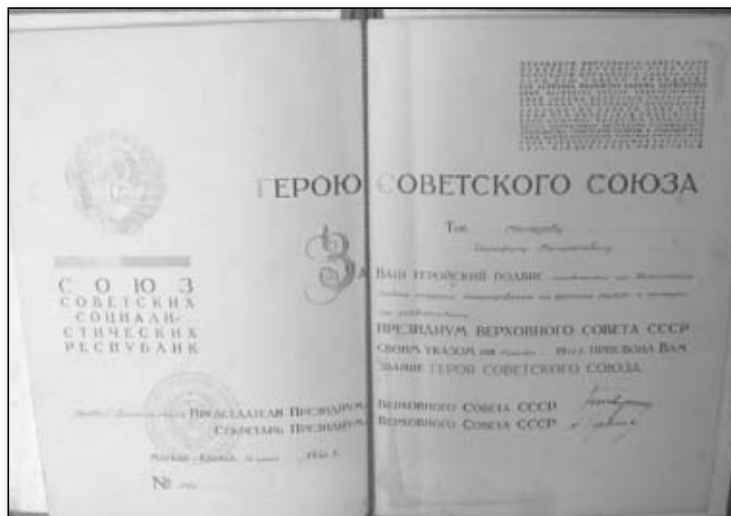
1942-ci ilin yayında İ.Məmmədov cəbhədə yaralanır. 296 sayılı təxliyə hospitalında sağ döş qəfəsinin arxa səthində cərrahiyyə əməliyyatı aparıldıqdan 15 gün sonra müalicəni adət etdiyi doğma iqlim şəraitində davam etdirmək üçün Bakıya göndərilir. Lakin o, daim cəbhəyə getmək və düşmənlə bilavasitə döyüşmək arzusunda olduğundan, 1942-ci ilin axırında yenidən cəbhəyə qayıdır. Cəbhələrdə aldığı yaralar qəhrəmanın səhhətinə güclü təsir göstərmiş və o, müharibədən bir il sonra, 1946-cı ildə vəfat etmişdir.

İ.Məmmədovun məzarı Gəncə şəhərindəki mərkəzi parkdadır. Xalqımız öz sevimli oğlunun məzarı üstündə abidə ucaltmışdır. Vaxtilə yaşadığı evdə İsrafil Məmmədovun muzeyi açılmışdır. Gəncədə onun adına küçə və məktəb vardır. Oxuduğu Şəmkir rayonunun Qapanlı kəndindəki orta məktəbə də İsrafil Məmmədovun adı verilmişdir. Aşıqlar onun şənini mahnı qoşmuş, şairlər şeir və poemalar yazmışdır.

Vətəni, xalqını sonsuz məhəbbətlə sevmiş, onun şərəf və şöhrətini göz bəbəyi kimi qorumuş İsrafil Məmmədova məxsus şəxsi əşya və sənədlərin bir qismi müasirlərimizə və gələcək nəsələ nümayiş etdirilmək üçün Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyində qorunub saxlanılır.

Rəna Səfərova
AMEA Milli Azərbaycan
Tarixi Muzeyinin
aparıcı elmi işçisi

Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondu
maliyyəsi əsasında hazırlanıb.

faqı Qəhrəmanı İsrafil Məmmədova və onun yoldaşlarına baxın".

1942-ci ilin yanvar ayında artıq kiçik leytenant rütbəsində olan İ.Məmmədov bir neçə günlüycə cəbhədən Gəncəyə gəlir. Qəhrəmanın öz yerliləri ilə görüşünə həsr olunmuş mitinqdə çıxış edən Azərbaycanın xalq şairi Səməd Vurğun demişdi: "Azərbaycan xalqının tarixi Babək və Cavanşirin adlarını yaddaşılar əbədi həkk edib. Aşıqlar Koroğlu haqqında mahnılar oxuyurlar. Biz indi cəsur döyüşçü İsrafil Məmmədovun adını onlarla yanaşı qoyuruq. Mən onun haqqında, onun göstərdiyi şanlı qəhrəmanlıqlara layiq əsər yaratmaq